

політики в Україні є невід'ємною частиною адаптації правових рамок до умов воєнного стану. Цей процес відбувається поетапно, у результаті чого створюється система нормативно-правових актів різної юридичної сили, яка сприяє забезпеченню гендерної рівності та захисту прав людини в умовах конфлікту.

Міжнародні документи, спрямовані на захист прав людини, включають гарантії гендерної рівності. Органи державної влади зобов'язані використовувати різноманітні ресурси та сприяти розвитку національного політичного, соціального, економічного та культурного життя, забезпечуючи рівні права та можливості для жінок і чоловіків. Це означає рівну оплату праці за однакову діяльність та рівний доступ до різних сфер суспільного життя [4].

Отже, розвиток гендерної політики в контексті воєнного стану вимагає системної роботи з розробки та впровадження відповідних нормативно-правових актів. Цей процес спрямований на забезпечення рівних прав і можливостей для всіх громадян, незалежно від їхньої статі, та має важливе значення для збереження соціальної справедливості та стабільності в суспільстві.

Гендерну політику держави під час дії правового режиму воєнного стану слід розглядати як комплексний набір організаційних та правових заходів, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя. Ця політика базується на принципі справедливого ставлення до особистості незалежно від статі, розглядаючи людей як рівноправних у правах, свободах, обов'язках, можливостях та відповідальності за свої дії. Прийняття рішень органами влади на всіх рівнях потребує попереднього аналізу і врахування впливу правового режиму воєнного стану, а також постійної корекції, залучення експертів та врахування громадської думки [1].

При цьому важливо аналізувати результати соціологічних досліджень та різноманітні наукові погляди для забезпечення ефективності та справедливості гендерної політики в умовах конфлікту.

Отже, усунення нерівності та забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків в умовах війни вимагає глибокого аналізу причин та прийняття дієвих заходів на різних рівнях суспільства. Тільки спільними зусиллями зможемо створити більш справедливий та рівноправний світ для наступних поколінь.

1. В Україні набула чинності Стамбульська Конвенція. *Центр гендерної культури*. URL : <https://www.genderculturecentre.org/v-ukraini-nabula-chinnosti-stambuls/>.

2. Гендерна складова має стати частиною плану відновлення України – експерти. *Укрінформ*. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3539713-gendema-skladova-mae-stati-castinou-planu-vidnovlennia-ukraini-eksperti.html>.

3. Забезпечення гендерної рівності в Україні в умовах війни. *ООН Жінки – Україна*. URL : <https://ukraine.unwomen.org/uk/digital-library/publications/2023/03/zabezpechennya-hendemoji-rivnosti-v-ukrayini-v-umovakh-viyny>.

4. Проблеми гендерної рівності у секторі безпеки і оборони – І. Заворотько. *Українська Гельсінська спілка з прав людини*. URL : <https://www.helsinki.org.ua/problems-gendemoji-rivnosti-u-sektori-bezpeky-i-oborony-i-zavorotko/>.

Наталія Вероніка БАЧИНСЬКА

професор кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту

<https://orcid.org/0000-0002-0448-9187>

СТРАТЕГІЯ ГЕНДЕРНОЇ ІНКЛЮЗІЇ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ: ЯК СТВОРИТИ РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВСІХ

Гендерна інклюзія є однією з ключових складових соціальної справедливості та сталого розвитку, і освіта та наука – це сфери, де забезпечення рівних можливостей для всіх, незалежно від статі, відіграє важливу роль [2, с. 269]. В Україні, як і в багатьох інших країнах, все ще спостерігаються значні проблеми в досягненні гендерної рівності в цих сферах, зокрема в питаннях доступу до освіти, можливості розвитку кар'єри у науці та подолання стереотипів щодо ролей жінок і чоловіків [1, с. 357].

Існуючі бар'єри у вигляді стереотипних уявлень, гендерної нерівності у винагородах та кар'єрних можливостях для жінок у науці та освіті потребують реальних змін. Тому стратегія гендерної інклюзії є важливою для подолання цих перешкод і створення рівних умов для реалізації потенціалу всіх громадян.

Попри значні зусилля, які були спрямовані на забезпечення рівних прав та можливостей, існують очевидні нерівності в доступі до освіти та наукової кар'єри [5, с. 230].

По-перше, це стереотипи щодо гендерних ролей, адже певні професії та наукові сфери все ще асоціюються з певною статтю. Наприклад, точні науки, інженерія та технології часто сприймаються як «чоловічі» професії, що обмежує доступ жінок до цих сфер.

По-друге, перешкоди в кар'єрному рості. Як відомо, жінки стикаються з труднощами в отриманні вищих наукових ступенів та наукових нагород, часто через упереджене ставлення до них або через дискримінаційні практики.

По-третє, нерівний доступ до ресурсів, тому що у багатьох випадках жінки мають менший доступ до фінансування для досліджень, наукових стипендій та премій.

Крім того, спостерігається незбалансоване розподілення обов'язків, а саме жінки, як правило, несуть більший тягар домашніх обов'язків, що впливає на їхні можливості для навчання та професійного розвитку [4, с. 1021].

Для подолання гендерної нерівності та забезпечення рівних можливостей для всіх важливо розробити стратегію гендерної інклюзії, що міститиме кілька ключових напрямків, які представляємо в межах цієї роботи.

Насамперед це програмне забезпечення та політики. В цьому контексті мається на увазі, що для створення рівних умов для жінок і чоловіків у навчальних закладах та наукових установах необхідно розробляти й впроваджувати політики, спрямовані на подолання гендерних стереотипів. Зокрема, важливо впроваджувати квоти для жінок щодо їхньої участі у наукових програмах і керівництві освітніми проєктами, фінансування досліджень.

Важливо також зазначити щодо підтримки жінок у науці. Мається на увазі створення стипендійних програм і фондів для жінок-науковців, особливо в технічних та природничих науках, що дозволить стимулювати їхню участь у науці та забезпечити рівний доступ до наукових досягнень.

Наступний крок – це навчальні програми, що заохочують рівність. Потрібно розробляти освітні програми, які допоможуть студентам і студенткам зрозуміти важливість гендерної рівності, а також навчатимуть критичного підходу до стереотипів. Створення освітніх курсів із гендерної теорії та інклюзії має бути основним елементом цих стратегій.

Важливо також згадати про менторство та розвиток лідерських якостей. Пріоритетом має стати створення програми менторства, де жінки зможуть одержати підтримку від досвідчених науковців та викладачів для розвитку лідерських якостей і кар'єрного росту.

У багатьох країнах Європи та США уже здійснено успішні кроки до гендерної інклюзії в освіті та науці [3, с. 324]. Програми «Women in Science», актуальні в країнах ЄС, підтримують жінок у науковій сфері через гранти, стипендії та спеціальні програми розвитку.

Активно створюються жіночі наукові мережі у вигляді розроблення та впровадження платформ для взаємодії жінок-науковців, де останні можуть обмінюватися досвідом, знаходити підтримку та спільно працювати над проєктами.

Також хочеться зробити акцент на тому, що в багатьох країнах існують програми моніторингу рівності в науці та освіті, що дозволяє на системному рівні контролювати динаміку гендерної рівності та ефективність запроваджених політик.

Успішне втілення стратегії гендерної інклюзії потребує активної участі всіх зацікавлених сторін: уряду, наукових установ, навчальних закладів, бізнесу та громадянського суспільства [1, с. 356]. Важливо активно співпрацювати з міжнародними організаціями та інтегрувати успішні практики в національну стратегію. Перейдемо до ключових таких факторів.

Слід зазначити насамперед щодо освітніх кампаній, які спрямовані на зміну стереотипів у суспільстві. Наступна важлива складова – це залучення лідерів думок, які можуть впливати на зміни в культурі та політиці. Також дуже важливо зазначити напрям забезпечення підтримки для жінок, які поєднують кар'єру та сімейні обов'язки.

Підсумовуючи наведені вище аспекти, можна виділити таке:

1. Гендерна інклюзія є важливою складовою стратегії розвитку освіти та науки в Україні, яка сприятиме розвитку рівних можливостей для всіх громадян, незалежно від статі;
2. Для досягнення реальних змін необхідно інтегрувати гендерні аспекти на всіх рівнях освіти та наукової діяльності: від створення рівних умов для здобуття освіти до

забезпечення рівного доступу до фінансування наукових досліджень;

3. Інтеграція гендерної інклюзії в освіту та науку має позитивний вплив на створення інклюзивного середовища, що, в свою чергу, сприяє кращим результатам у наукових дослідженнях і освіті, а також підвищенню якості соціальних інститутів;

4. Впровадження стратегії гендерної інклюзії в Україні може стати основою для забезпечення рівних прав і можливостей для всіх громадян, що дозволить максимально реалізувати потенціал кожної людини та сприятиме розвитку країни;

5. Потрібно продовжувати працювати над розробкою та вдосконаленням політик, спрямованих на забезпечення гендерної рівності, та проводити системний моніторинг їх реалізації для забезпечення реальних змін у суспільстві.

1. Продан В. І. Парадигма гендерної інклюзії у праві на освіту: вітчизняний та міжнародний досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Вип. 79. Ч. 2. С. 356–362.

2. Степанова Е. Р. Сутність та походження поняття «гендер». *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 30-31 бер. 2017 р.). Харків, 2017. С. 269–271.

3. Gálvez S. E. Gender equality in education: Policies and practices in higher education institutions. *Journal of Educational Policy*, 2021. Vol. 38. Issue 4. P. 324–338.

4. Jones S. A., Kaufman P. Building inclusive research environments: The role of gender equity in academic achievement. *Studies in Higher Education*. 2021. Vol. 46. Issue 5. P. 1021–1036.

5. Meyer E. J., Kaiser M. Gender inclusivity in the academic world: A roadmap for equitable practices. *International Journal of Gender Studies in Education*. 2020. Vol. 15. Issue 3. P. 230–244.

Оксана МИСЛИВА

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент
<https://orcid.org/0000-0002-0181-9603>

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ І ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ: СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Антидискримінаційна політика є одним з найактуальніших компонентів сучасної світової соціальної політики, а в військово-політичній ситуації в Україні гендерний підхід є важливим аспектом для інтеграції гендерної перспективи в усіх аспектах національної безпеки, адже гендерна стратегія НАТО, членом якого прагне стати Україна, відзначає важливість внеску жінок у сферу безпеки та їхньої ролі у вирішенні конфліктів і відновленні [8].

Державна політика України орієнтована на створення рівних можливостей та захист прав жінок і чоловіків та демонструє активний прогрес у сфері забезпечення гендерної рівності через участь у міжнародних договорах та впровадження внутрішніх правових механізмів.

Основу державної політики щодо гендерної рівності складають Конституція України (ст. 24) [2], низка ратифікованих міжнародних угод з питань забезпечення принципів рівності прав жінок і чоловіків, закони України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [4], «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [5] та «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» [6], а також стратегічний документ – Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 рік [7].

Україна продовжує вдосконалювати правові інструменти реалізації гендерної рівності для подолання існуючих дискримінаційних бар'єрів. Серед основних орієнтирів подальшої імплементації механізмів забезпечення гендерної рівності в Україні слід виокремити:

- недискримінацію для усунення бар'єрів для участі жінок у секторі безпеки;
- партнерство для залучення до прийняття рішень усіх зацікавлених сторін, включаючи громадянське суспільство.